

Kertomus Suomen Muinaismuistoyhdistyksen toiminnasta vuonna 2000

Yhdistyksen tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää Suomen maan ja kansan sekä Suomen suvun ja sen asuma-alueiden ynnä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevia muinaistieteellisiä, etnologisia, taide- ja kulttuuristoriallisia tutkimuksia, levittää tietoa oman maan muinaisjäänöksistä ja osaltaan vaikuttaa niiden suojelemiseen sekä herättää ja pitää vireillä kansan harrastusta muinaismuistoihinsa. Tätä toimintaa yhdistys harjoitti jo 130:n vuoden kartuttamalla kokemuksella. Yhdistys on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenseura.

Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys piti vakiintuneeseen tapaan seitsemän jäsenkokousta, joista neljä kevä- ja kolme syyskaudella. Kansallismuseon peruskorjauksen takia yhdistys piti kokouksensa Tieteellisten seurain valtuuskunnan ylläpitämässä Tieteiden talossa Kirkkokatu 6:ssa.

Helmikuun kokouksessa 3.2.2000 fil. tri Kari Kotkavaara piti esitelmän »Om ryska emigrantkonstnärer som ikonmålare och ikonoklaster». Esitelmässä kerrottiin, miten venäläiset pakolaiset ja heidän jälkeläiset uudessa maassa maalatessaan ikoneja pyrkivät äärimmäiseen oikeaoppisuuteen ja miten esimerkiksi Pariisissa syntyivät ikonimaalauksen eri koulukunnat.

Maaliskuun kokouksessa 2.3.2000 fil. maist. Petteri Pietiläinen piti esitelmän »Mitä uutta jatulintarhoista?» Esitelmässä olivat Etelä-Karjalan jatulintarhat tarkastelun kohteena. Oletettiin, että suurin osa niistä ajoittuu keskiajalle. Spatiaalinen analyysi osoitti, että jatulintarhat sijaitsevat paikoissa, missä kylien ja pitäjän rajat olivat vaikeasti määriteltävissä tiettömissä erämaissa, mikä viittaa siihen, että niiden tarkoituksena oli vahvistaa omistusoikeutta rituaalisin menoin. Jatulintarhat toimivat katselupisteinä, joista voitiin visuaalisen hallinnan kautta ilmaista territoriaalista omistusoikeutta.

Huhtikuun 6. päivänä esitelmöi filosofian kandidaatti Anu Kasnio aiheesta »Tikkatu täkki – kartanon vieraspeitosta torpan hevosloimeksi». Esitelmässä valotettiin topattujen tekstiilien historiaa antiikin maailmasta nykypäivään, painopisteen ollessa kuitenkin museoidemme kokoelmiin kerätyissä 1700- ja 1800-luvun peitteissä. Täkki osoittautui ryijyn kilpailijaksi ja myös sen voittajaksi sekä määrällisesti että alueellisesti tarkasteltuna. Muutenkin näillä tekstiileillä havaittiin olevan paljon yhtymäkohtia: kumpikin valmistettiin morsiuspeitteiksi, kumpaakin tekivät erityiset ammattilaiset ja kumpikin on kokenut gesunkenes Kulturgut -kohtalon, olkoonkin, että täkki on tänäkin päivänä kenties yleisin vuodepeitto.

Yhdistyksen sääntöjen mukaisesti puheenjohtaja piti 7.5.2000 vuosikokouksensitelmän »Tadikko – edistykellisen maanviljelijän symboli». Esitelmä oli laaja katsaus maanviljelyn kehitykseen. Siinä selvitettiin talikon ikää, levinneisyyttä, käyttöä ja eri tyyppejä. Tärkeän työväläinen funktio oli sopeutunut niin vahvasti ekologiseen yhteyteensä, etteivät taloudelliset, sosiaaliset tai historialliset muutokset vaikuttaneet sen muotoon tai käyttöön.

Syyskauden ensimmäisessä kokouksessa 5.10.2000 fil. tri Leena Valkeapää piti esitelmän »Pitäjänkirjosta kansallismuistiksi. Miten keskiaikaisesta kirkosta tuli taidehistoriaa?» Esitelmässä luotiin katsaus 1800-luvun lopun käsityksiin keskiaikaisista kirkkoista, niiden merkityksestä ja symboliarvosta. 1880-luvulla kirkkoja ja niitä koristaneita veistoksia ja maalauksia ei pidetty taiteena. Katolisen kirkon muistoina niitä kuitenkin pidettiin osoituksena siitä, että Suomi keskiajasta lähtien on kuulunut länsi-

eurooppalaiseen kulttuuripiiriin. Myöhemmin, kansallisromantiikan aikaan piirteitä keskiaikaisista kirkoista lainattiin uuteen arkkitehtuuriin ja näin keskiaikaiset kirkkointeriöörit saivat esteettisen arvon.

Marraskuun kokouksessa 2.11.2000 fil. maist. Terhi Torkki piti esitelmän »Iittiläisemännät tekstiilien tekijöinä». Esitelmän lähtökohta oli suoritettu inventointi- ja haastattelutyö. Iittiläisissä taloissa oli monesti perintönä säilynyt runsaasti vanhoja tekstiilejä. Maatalousyhteisössä katsottiin, että emäntien kuului tehdä käsitöitä vapaa-ajalla. Tekstiilien teko katsottiin vapaa-ajan harrastukseksi, vaikka rajanveto työn ja harrastuksen välillä olikin häilyvä. Mökkiläismummit ja piit kehräsivät, emännät saattoivat erikoistua johonkin tekniikkaan ja tekstiilejä tuotettiinkin yli oman tarpeen. Kapiroita tehtiin vielä 1950-luvulla. Kotiteollisuus-kouluissa opittiin eri tekstiilitekniikat.

Joulukuun kokouksessa 7.12. fil. maist. Esa Mikkola piti esitelmän »Mikkelin Orijärven myöhäisrauta-kautinen löytöpaikka». Esitelmässä selostettiin viikinkiaikaisen viime vuosina löydetyn hopearaha-aarteen löytöpaikan alustavat kaivaustulokset. Pellolla kynnessä laajalle levinneet rahat oli todennäköisesti aikaa- naan kätkeyty asuinpaikka-alueelle, koska kaivauksissa paljastui monta myöhäisen rautakauden asuinpaikkaan kuulunutta kiinteätä rakennetta, kuten liedet. Ajoitukset osoittavat kuitenkin, että paikalla on ollut toimintaa myös historiallisella ajalla. Paikalla löytyi myös ajoittamattomia ruumishautoja. Vaikka tutkimukset ovat vielä kesken, Mikkelin Orijärven löytö on tuonut merkittävän lisän Mikkelin seudun myöhäisen rautakauden asutushistoriaan.

Johtokunta kokoontui kertomusvuoden aikana kuusi kertaa (3.2., 16.3., 27.4., 30.5., 12.9. ja 18.12.). Pykälää johtokunnan kokousten pöytäkirjoihin kertyi yhteensä 65.

Yhdistyksen työssäsementen neuvottelukunnan kokous pidettiin torstaina 27.4.2000 Urho Kekkosen museossa Tamminiemessä.

Julkaisutoiminta

Painosta ilmestyi kertomusvuoden aikana:

- *Suomen Museo 1999* (toimittanut Tuukka Talvio), kirjoittajat Hanna Pirinen, Tuija Tuhkanen, Marja Supinen, Pirkko Sihvo, Ildikó Lehtinen, Riku Hämäläinen, Osmo Vuoristo ja Aimo Kehusmaa.
- *Kansatieteellinen Arkisto 46* (toimittanut Sanna Kaisa Spoof), sisältö: Eero Sappinen, Arkielämän murros 1960- ja 1970-luvuilla, volyymin laajuus 509 s.
- *Kansatieteellinen Arkisto 47* (toimittanut Sanna Kaisa Spoof), sisältö: Päivi Aikasalo, Seurataamme järkevää ja terveellistä muotia. Naisten pukeutumishanteet ja vaatevalinnat 1920-luvulta 1960-luvun lopulle, volyymin laajuus 320 s.
- *Aikakauskirja 107* (toimittanut Torsten Edgren), sisältö: Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander, Luistari – A History of Weapons and Ornaments. Luistari IV, 310 s.
- *Aikakauskirja 108* (toimittanut Torsten Edgren), sisältö: Leena Valkeapää, Pitäjänkirkosta kansallismu- numentiksi. Suomen keskiaikaisten kirkkojen restaurointi ja sen tausta vuosina 1870–1920, 218 s.

Kirjasto ja arkisto

Kertomusvuonna yhdistyksen kirjasto kasvoi 1070:lla niteellä. Vaihtotoiminnan avulla saatiin 630 kausi- julkaisua ja 440 monografiaa, joiden arvo on n. 304 000 mk.

Kertomusvuoden aikana fil. maist. Timo Salminen järjesti kahden kuukauden aikana yhdistyksen arkis- toa, joka on Museoviraston kirjastossa.

Talous

Yhdistyksen vakituinen kokoustoiminta ja jäsenistölle postitettu informaatio on rahoitettu jäsenmaksuker- tymällä. Koska kuukausikokoukset ovat rajoittuneet pelkiksi esitelmätilaisuuksiksi Tieteiden talossa johto- kunta ei katsonut tarpeelliseksi ehdottaa jäsenmaksujen korottamista. Vuosikokouksessa 7.5.2000 päätet- tiin pitää jäsenmaksut samansuuruisina kuin edellisenä vuonna. Vuosijäsenmaksu on 50 mk, ainaisjäsen- maksu 500 mk ja lahjoittajajäsenmaksu 2500 mk.

Vakituiseen tapaan kirjojen myyntiä on yritetty edistää eri tavoin. Myynti oli kuitenkin edelliseen vuoteen nähden laskenut. Suurin osa myynnistä tapahtuu Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan ylläpitämän Tiedekirjakaupan välityksellä.

Jäsenistö

Vuosikokous valitsi historian kandidaatti Ivar Leimuksen Tallinnasta uudeksi ulkomaiseksi jäsenekseen. Uusiksi kirjeenvaihtajajäseniksi valittiin professori Annika Waenerberg Jyväskylästä ja fil. tri Juhani Kostet Turusta. Yhdistyksen uudeksi työssäseksi valittiin johtokunnan jäsen, dosentti Renja Suominen-Kokkonen.

Varsinaisiksi jäseniksi yhdistykseen liittyivät kertomusvuonna Marjut Aalto Helsingistä, Päivi Aikasalo Vantaalta, Anna Alavuotunki Vantaalta, Ulla Arjamaa Helsingistä, Mikko Europaeus Helsingistä, Risto Hakomäki Karkkilasta, Kati Hietala Helsingistä, Miia Kallio Helsingistä, Taisto Karjalainen Helsingistä, Mikko Laine Helsingistä, Eero Leppänen Helsingistä, Johanna Lilja Helsingistä, Matti Mäkelä Järvenpäästä, Anna Ripatti Helsingistä, Raili Salminen Valkeakoskelta, Mikko Teräsvirta Helsingistä ja Terhi Torkki Helsingistä. Kertomusvuoden lopussa yhdistyksessä oli 607 jäsentä.

Johtokunta ja toimihenkilöt

Vuosikokouksessa valittiin yksimielisesti yhdistyksen puheenjohtajaksi edelleen dosentti Teppo Korhonen. Erovuorossa olleen johtokunnan jäsenen professori Anna-Maria Åströmin kieltäytyttyä asettumasta enää käytettäväksi hänen tilalleen valittiin yksimielisesti dosentti Ildikó Lehtinen. Toinen erovuorossa ollut jäsen, fil. maist. Marketta Tamminen valittiin yksimielisesti jatkamaan tehtävässään seuraavan kolmivuotiskauden. Johtokunnan muut jäsenet olivat professori Ari Siiriäinen, FT Sanna Kaisa Spoof, dosentti Renja Suominen-Kokkonen sekä fil. lis. Tuukka Talvio. Johtokunta valitsi fil. lis. Tuukka Talvion varapuheenjohtajaksi. Yhdistyksen sihteerinä toimi fil. lis. Marianne Schauman-Lönnqvist ja varasihteerinä fil. lis. Päivi Maaranen. Yhdistyksen varainhoitajana ja kirjanpitäjänä on toiminut merkonomi Paula Räsänen ja fil. maist. Johanna Lilja on toiminut kirjastonhoitajana.

Yhdistyksen julkaisuvarastonhoitaja vuodesta 1967, fil. kand. Kerttu Itkonen jätti tehtävänsä 31.5.2000. Vuosikokouksessa yhdistys kiitti häntä merkittävästä työstä yhdistyksen hyväksi myöntämällä hänelle Ella Kivikoski-mitalin. Fil. maist. Taisto Karjalainen ja fil. lis. Petro Pesonen toimivat yhteisvastuullisesti julkaisuvarastonhoitajina 1.6.2000 lähtien.

Varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti fil. maist. Leena Hakli ja ekonomi HTM Toivo Tuomikorpi jatkamaan tehtävässä. Varsinaisten tilintarkastajien henkilökohtaisiksi varamiehiksi mainitussa järjestyksessä valittiin fil. maist. Olavi Tapio ja pankinjohtaja Antero Ruusuvaara (HTM).

Sanakirjasäätiön valtuuskunnassa yhdistystä edusti prof. Juhani U. E. Lehtonen varamiehenään dos. Leena Sammallahti.

Helsingissä, 19.3.2001

Marianne Schauman-Lönnqvist
Sihteer

Kerttu Itkoselle myönnettiin Ella Kivikoski -mitali. Kuvassa myös Marianne Schauman-Lönnqvist, Bo Lönnqvist, Teppo Korhonen ja Renja Suominen-Kokkonen.

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS

TULOSLASKELMA 01.01.2000–31.12.2000

VARSINAINEN TOIMINTA

Julkaisutoiminta		
Tuotot		75 026,23
Valtionavustus	150 000,00	150 000,00
Kulut:		
Henkilöstökulut	7 229,00	
Painatuskulut	186 480,07	
Pakkaus- ja postituskulut	7 643,24	
Muut kulut	10 237,21	-211 589,52
Julkaisutoiminnan tuottojäämä		13 436,71
Muu varsinainen toiminta		
Kulut:		
Henkilöstökulut	26 515,40	
Poistot	3 042,00	
Kokouskulut	2 034,00	
Muut kulut	12 409,85	-44 001,25
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUJÄÄMÄ		-30 564,54
VARAINHANKINTA		
Jäsenmaksut		18 150,00
Kulujäämä		-12 414,54
SIJOITUS JA RAHOITUSTOIMINTA		
Tuotot	28 195,72	
Kulut	-5 873,48	22 322,24
Tuottojäämä		9 907,70
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Lahjoitusten tuotot		736,00
Omatoiminen tuottojäämä		10 643,70
Kokonaistuotto		10 643,70
Tilikauden tulos		10 643,70
Tilikauden alijäämä		10 643,70

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS

TASE 31.12.2000

VASTAAVAA

Pysyvät vastaavat

Aineelliset hyödykkeet

Maa-alueet	800,00	
Koneet ja kalusto	<u>7 101,00</u>	7 901,00

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	210 453,10	
Muut sijoitukset	<u>16 627,48</u>	227 080,58

Vaihtuvat vastaavat

Saamiset

Myyntisaamiset	950,00	
Siirtosaamiset	<u>4 700,00</u>	5 650,00

Rahat ja pankkisaamiset 306 495,32

Vastaavaa yhteensä 547 126,90

VASTATTAVAA

Oma pääoma

Peruspääoma	800,00	
Muu oma pääoma	188 041,79	
Ylijäämä edellisiltä tilikausilta	153 095,70	
Tilikauden tulos	<u>10 643,70</u>	352 581,19

Arvostuserät 154 578,71

Vieras pääoma

Lyhytaikainen

Siirtovelat	<u>39 967,00</u>	39 967,00
-------------------	------------------	-----------

Vastattavaa yhteensä 547 126,90